

A HAP Galéria küldetése

2003. szeptember 11-én, Budapesten, a Margit körút 24. számú társasház földszintjén, a HAP Galéria kis termeiben kiállítás nyílt meg Winkler Oszkár Ybl-díjas építész (1907–1984) emlékére.

A HAP Galéria az épület felső emeletein működő „Hungaro-Austro-Plan” építésziroda cégjelének rövidítéséből kapta nevét. Az építészműtermet Winkler Barnabás építészmérnök vezeti, aki – a kukatároló, szénledobó, salaklift és normális életre alkalmatlan házmesterlakás összenyitásával és átépítésével létrehozta a galériát. Érthető módon először édesapja építészeti tevékenységét mutatta be. Ezután megindult a kiállítássorozat, mely páratlan missziót jelent hazánkban. Winkler Barnabás – hosszú évekig minden anyagi támogatás nélkül! – az általa nagyra értékelt korábbi munkatársak, részben főnökei, édesapja nemzedékének kvalifikált mesterei és kiállítási bemutatót messzemenően megérdemlő építészek életművének bemutatására vállalkozott. A kiállításokat ő szervezi és rendezi. Minden kiállítás mintegy 4–6 hétig tart nyitva, minden hétköznap délután látogatható. A kiállításokról 16 oldalas katalógus készül, melyben a bemutatásra kerülő építész, művész életrajza, műveinek jegyzéke és fényképfelvételek találhatóak, a kiállítás lebontását követően is felidézve a bemutatott értékeket. A kiállításokon építészeti könyveket – többet a galéria saját kiadásában – vásárolhatnak az érdeklődők. A megnyitókat a kiállítás termeihez kapcsolódó udvaron vetítés kíséri, mely a törzsközönség részvételével minden alkalommal zsúfolásig megtelik. Eddig 85 kiállításra és számos könyvbemutatóra került sor.

A bemutatott hazai építészeket természetesen nem lehetséges és nem érdemes mind felsorolni. Talán a szűkebb szakmai körökön túl is ismertségre tett szert a pécsi Visy Zoltán építész (1903–1938) alkotásainak bemutatása, majd Györgyi Dénes(1886–1961), Ulrich Ferenc (1923–2000), Pázmándy Margit (1930–1995), Mináry Olga (1929–2000), Preisich Gábor (1909–1998), Granasztói Pál (1908–1985), Bodor Ferenc (1941–1994), Molnár Péter (1925–2000), Sándy Gyula (1868–1953) és Kotsis Iván (1889–1980). 2004 nyarán bemutatása került Mühl Aladár (1902–1981) soproni festőművész is. A kiváló grafikus és akvarellista Winkler Oszkárral állt barátságban, így kötődik emléke a rendező gyermekkorához.

A kiállítások – az életművek felelevenítése mellett – az építésztársak képzőművészeti alkotásainak bemutatására is kiterjedtek. Az érdeklődők a Molnár Péter, Horváth Bertalan,

A kiállítások – az életművek felelevenítése mellett – az építésztársak képzőművészeti alkotásainak bemutatására is kiterjedtek. Az érdeklődők a Molnár Péter, Horváth Bertalan,

Zoltán László, Matzon Ákos, Forster Jakab és Finta József képeiből rendezett nyári tárlatokat is megtekinthették. A múlt századi építészeti fényképezés jelentős felvételeiből és alkotóiról „Fény és forma”, majd „Magyar forma” címen nyílt kiállítás. A galéria a látogatók elé tárta a soproni Diebold Károly (1896–1969) pótolhatatlan jelentőségű és világszínvonalú építészeti felvételeit. Meg kell említeni az építészet szellemével rokon nyelvet beszélő „Geometrikus absztrakt” magán-képgyűjtemény kiállítását, valamint Vidor Ferenc élményt nyújtó, külföldi egyetemeken oktatással eltöltött éveinek fotóiból rendezett tárlatot is.

Attól tartok, hogy a művészetek különböző ágai között az építészet talál legnehezebben kapcsolatot a közönséggel. Aki kedveli a komolyzenét, hangversenybérletet vált, rádiót hallgat, vagy lemezeket gyűjt. Aki szereti a szépirodalmat, könyvesboltban és könyvtárakban válogathat kedve szerint. A festészetet, a plasztikát kedvelők tárlatokra járhatnak. És ahogy az elmúlt évek néhány jeles tárlata, mint például a Mednyánszky- vagy a Monet-kiállítás, bizonyította, a látogatók még a sorban állás fáradtságát is vállalják.

Az építészet helyzete más. Aki iránta érdeklődik, naponta jeles alkotások sora mellett haladhat el, de sok művet, mely érdekelné, személyesen soha nem láthat. És ha képről megismeri is őket, a közvetlen találkozás élménye nehezen pótolható. S a naponta látott értékes épületeknek, hacsak nem templomról vagy mindenki által látogatható középületről

van szó, nem biztos, hogy a belsejét is megtekintheti. Pedig az az építészeti téralkotás lényegéből fakadóan gyakran annak érdemi része. De ezenkívül is különleges feladat az építészeti érték felismerése a szerkezetekbe és a funkció követelményeibe be nem avatott érdeklődő számára. Tovább nehezíti a helyzetet az építészettel kapcsolatos tájékoztatás esetlegessége. A nagyjából megbízható és kiforrott művészettörténeti ítéleteknek köszönhetően a műemlékeknél egységes az elismerés. A kortárs építészet, különösen a közelmúlt alkotásainak esetében azonban az ismertetés gyakran hiányos, fogyatékos vagy éppenséggel félrevezető. Az építészeti kritika műfaját csak kevesen vállalják. Példaképpen említem, hogy az alig tíz éve felépült siracusai Könnyező Mária-templomot a német és a magyar nyelvű bedekkerok egyaránt leszólják, holott a tervpályázat nyomán kiválasztott francia építészpáros városkép, tömegkompozíció és belső téralkotás, sőt részletképzés terén is korunk alighanem kimagasló alkotását hozta létre. Pedig az építészeti értéket tekintve nem lehet a „de gustibus non est disputandum” mondásra hivatkozni, mint ahogy – nem az összehasonlítás, csak a példa kedvéért – Michelangelo *Pietà*-ját sem lehetne a véleménykülönbségekre hivatkozva negatívan megítélni, leszólni vagy félreállítani.

Az építészeti érték felismerése tehát nehéz, ehhez – kivált a kortárs alkotások esetében – szükség van a szakember segítségére. Az építészetet tömörítő szövetség és kamara, az illetékes galériák és csarnokok ilyenén munkás-

sága elismerésre méltó, de kevés az építészeti bemutató, értékelő rendezvény. A HAP Galéria vállalkozása ebben siet segítségünkre. Az egymást követő kiállítások meggyőzhetnek mindenkit, hogy a kortárs magyar építészet előkelő helyet foglal el Európában. Ennek bizonyítéka a HAP Galéria kínálata, amelyből két kiállítást emelek ki.

Ulrich Ferenc Ybl-díjas építész budapesti születésű, apja festőművész volt. A gimnáziumban ragadt rá a Ricsi becenév, így hívták kortársai egész életében, így ismerte mindenki. 1947-ben szerezte építészmérnöki oklevelét a budapesti Műegyetemen, majd rövid magánpraxis után az 1949-ben alakuló KÖZTI (Középület-tervező Vállalat) első gárdájának tagjaként dolgozott. Egész élete ehhez az irodához kötötte, igazgatóhelyettes is lett. Építészeti működése különösen az egészségügy terén volt kiemelkedő: rendelőintézeteket (Miskolc, Dorog, Komárom, Gyöngyös, Hatvan, Püspökladány), kórházakat (Kazinbarcika, Salgótarján, Vác, Cegléd, budapesti szemklinika), szanatóriumokat (Szíria és Algéria) tervezett. A kiállítás erről tájékoztatott, s a kiadvány ezt mutatja be.

Molnár Péter kétszeres Ybl-díjas építész, Budapesten született. Piarista diák volt, rajztehetsége vitte a Műegyetem építészkarára. A háború miatt azonban meg kellett szakítania a tanulmányait, behívták katonának, és francia fogságba esett. 1946-ban hazatért, folytatta tanulmányait, és bekapcsolódott az akkor ala-

kuló állami tervezőirodák tevékenységébe. Ivánka András, Gádoros Lajos mellett kezdett dolgozni, szintén a KÖZTI-ben. Mikolás Tiborral együtt – aki később Debrecen arcukat meghatározó építésze lett – második díjat ért el a csepeli kultúrpalota tervpályázatán (1951), ami akkor mértékadó építészeti megméretésnek számított. A HAP Galéria életművéből kiemeli a Debrecen városi irodaházat (1953), a siófoki meteorológiai állomást (1955), a Széchenyi rakparti irodaházat (1962), a társtervezővel alkotott kőbányai mozit (1964), a HŐTERV-székházat (1968), a Mentőbázist (1984), a Vasarely-múzeumot (1987) és a Tűzoltóság javítóbazisának hatalmas épületkomplexumát (1990). Molnár Péter az építészeti Mesteriskola egyik első tanítványa, később több cikluson át tanára volt. Az építészeti közélet jeles személyiségeként tiszteltük. És hogy mennyire fontos életműve megörökítése, annak szomorú aktualitását adja, hogy egyik legjellegzetesebb alkotását, a kőbányai mozit, éppen aznap kezdték bontani, amikor a kiállítás megnyílt. Mert az építészeti alkotás nem minden esetben örök, mint az íróé vagy a zeneszerzőé: bontócsákány és átalakítás egyaránt veszélyezteti.

A HAP Galéria missziót végez. Itt mindig elének tárul hazánk kultúrájából valami, amire kár lenne nem odafigyelni.

DR. KUBINSZKY MIHÁLY
építészmérnök, Sopron